

יום ב', כ"ט בשבט תשע"ו (08 בפברואר)

עם הדבק בעברו בלבד הוא עם גוסס, אך אם היהודים ישאבו מעברם דעת ואהבה אל מורשתם, יהיה להם הכח לפתוח את שערי עתידם. אבא קובנר, 1978

משהו קצת אחר הפעם...

בפרשת השבוע, פר' "תרומה", למדים אנו על הציווי האלוקי לבנות משכן במדבר, מקום שבו, בתוך מחנה ישראל, תשרה השכינה. "ועשו לי מקדש ושכנתי בתוכם".

הכיסוי העליון למשכן היה עשוי מעורות של **תחש**, חיה שנבראה לשעת בניית המשכן. מעיר על כך הרב בן-ציון פירר: "

"... אולי נגיד שהיה צורך בעורות תחשים בגלל ריבוי הגוונים שלהם. להגיד שגם לקדושת המשכן [יש צורך ב]ריבוי גוונים. את קדושת המשכן אפשר לראות מהרבה נקודות השקפה וזוויות ראייה. אם העבודה המעשית שבמשכן היתה קבועה ועומדת בלי כל רשות לשנות אותה כמלוא נימה, הרי משמעותו העיונית של המשכן ניתנה להידרש בכמה פנים. אפשר לראות את חשיבותו של המשכן בהרבה גוונים. כל אחד רואה אותה באור אחר. באור משלו. באור שעיני רוחו מסוגלות לראות."

ואכן, עם ישראל גם הוא בנוי **מגוונים רבים ושונים**, וכל אחד מסתכל בשני לפי עיני רוחו.

אחת הדמויות ה"צבעוניות" בתולדות עם ישראל לדורותיו היא משפחת פאלאץ'/פאלאצי/פאלאג', ובפרט (הרב) שמואל פאלאצי שהקים צי של שודדי ים. עליו ועליהם במאמר שלפנינו –

לאחר "**קרב שלושת המלכים**" המפורסם (בשנת 1578), בו נכשל הנסיון של פורטוגל לכבוש את מרוקו, ובו נפלו מלך פורטוגל, דון סבסטיאן, ושני הסולטנים, מרוקו הפכה למעצמה, אשר מדינות אירופה חפצות בידידותה. המלך המרוקני החדש, **מולאי אחמד אל-מנצור**, המכונה '**המזוהב**', שנענה לחיזורים האירופאים, הטיל על בני משפחת **פאלאץ'**, **שמואל ויוסף**, לפתוח בשיחות עם מלך ספרד. המשא ומתן לחתימת חוזה שלום ומסחר, נכשל בגלל היריבות ההיסטורית בין שתי המדינות, ובשל איבה אישית של שמואל לספרד, שגירשה את אבותיו (גירוש ספרד 1492).

שמואל פאלאג'י היה בן למשפחת רבנים ממגורשי ספרד. נולד בעיר פס במרוקו, גדל ב"מלאח" (הגטו היהודי) ועבר להתגורר בטיטואן, לרגל מסחרו הבינלאומי. למרות שלמד תורה ותלמוד מפי אביו הרב ואף הוסמך לרבנות, עולמו של דודו - שהרבה להסתובב בעולם - קסם לו יותר. שמואל היה איש משכיל שדיבר שפות רבות, ביניהן - ערבית, ספרדית, פורטוגזית ועברית. שלטונות מרוקו הטילו עליו שליחויות דיפלומטיות שונות באירופה. ארצות אירופה השונות, כולל ספרד הקתולית, רצו ליצור קשרים דיפלומטיים

"כְּאֶשֶׁר שָׁמַעְנוּ כִּן רְאִינוּ--בְּעִיר-ה' צָב-אוֹת בְּעִיר אֱלֹקֵינוּ אֱלֹקִים יְכוֹנֶנָּה עַד-עוֹלָם סֶלָה."

מתוך פרק התהלים [תהלים מ"ח 9] שהיו הלויים אומרים בבית המקדש ביום **שני**

בשמחה ובטוב לבב, בתפילה ליום טוב ונעים לכל בית ישראל!

הדף מוקדש לפדיון נפשם של נעדרי וכלואי ישראל, ורפואתם השלמה לכל חולי ישראל

יום ב', כ"ט בשבט תשע"ו (08 בפברואר)

עם הדבק בעברו בלבד הוא עם גוסס, אך אם היהודים ישאבו מעברם דעת ואהבה אל מורשתם, יהיה להם הכח לפתוח את שערי עתידם. אבא קובנר, 1978

עם הממלכה השריפית. שליחותם הדיפלומטית הראשונה של שמואל ואחיו יוסף היתה למדרד, שליחות שכנראה לא עלתה יפה. שמואל עורר בביקורו זה בספרד את חמתה של האינקוויזיציה. יש אומרים כי ביקורם בספרד היה לשם ריגול. לאחר הביקור, האחים פאלאג'י ניסו להתקבל כתושבים לממלכה הספרדית אך נדחו שוב ושוב בגלל יהדותם ואולי בגלל חשדנותו של מלך ספרד.

מלך מרוקו העניק לפאלאג'י מונופול על הסחר עם ארצות השפלה: בניית אוניות לצי המרוקני, יבוא רובים ותותחים, יצוא חיטה ואשלגן לתחמושת. שמואל פאלאג'י ואחיו יוסף, שמילא את מקומו כשגריר, נמנו עם מייסדי המניין הספרדי הראשון בהולנד, שהתקיים בבית שגריר מרוקו. ידידותו עם הנסיך מוריס נאסו, שהעניק לו בטובו, את תואר האבירות 'רוזן', ומעמדו, אפשרו את פתיחת שערי הולנד בפני היהודים, וכן סיוע לאנוסים, שברחו מפורטוגל כדי לשוב בגלוי ליהדותם.

לאחר מכן, האחים פאלאג'י יצאו לשליחות דיפלומטית באמסטרדם עבור הסולטאן מולאי זידאן. על פי כמה היסטוריונים הם היו היהודים הגלויים הראשונים שהתיישבו באמסטרדם. בשנת 1596 שמואל ארגן את המניין הראשון בביתו לתפילות יום הכיפורים והקים גם את בית הכנסת הראשון בעיר.

שמואל פאלאג'י שימש כשגריר מרוקו בהולנד בשנים 1609-1616 והיה המתווך של הסכם השלום של שנת 1610 בין מרוקו להולנד - הסכם ראשון בין מרוקו המוסלמית לארץ נוצרית. ההסכם היה למעשה כריתת ברית משותפת של הארצות כנגד ספרד. הברית עשתה רושם עז על אומות העולם ועל היהודים. בספר "תחיית ישראל", מציין **מנשה בן ישראל**, את הכבוד הרב שנפל בחלקו של הדיפלומט היהודי המרוקני, כאחד מסימני תחייתו של העם היהודי והתקרבות הגאולה הנכספת.

בהמשך, ההולנדים אשר פחדו להסתבך עם הספרדים, הציעו לשמואל להקים צי של **קורסארים (שודדי ים בחסות השלטון)**, וכך יצא לו לדרך משט אניות הולנדיות פיראטיות שהניפו את דגל מרוקו, ומפקדיהם היו שני רבנים יהודים מרוקאים. על סיפון האנייה היה טבח יהודי שהכין ארוחות כשרות ועל פי שמועות גם בית כנסת. הצי של שמואל נהג לתקוף ספינות ספרדיות שחזרו עם סחורות מיבשת אמריקה (הדרומית) ומכר את הסחורות שנתפסו לאורך חופי מרוקו. מספרים שבספינת הדגל שלו היה בית-כנסת זעיר, וכן שהיה רב מוסמך. למרות עיסוקו האלים, הקפיד פאלאג'י על קלה כחמורה ונהג לומר תדיר כי הוא אינו מתפרנס מעיסוקו בשוד עוברי הימים. עקב היותו צאצא למגורשי ספרד יש הטוענים שפעל מתוך כוונה לנקום בכתר הספרדי על גירוש ספרד.

ב-1614, השתלט על ספינה פורטוגזית והפליג עמה לכיוון הולנד. בגלל סערה נקלעה ספינתו לנמל פלימות בבריטניה, ואף שהיה בידיו כתב חסות ממלך אנגליה, הצליח השגריר הספרדי בלונדון להביא למעצרו בטענה שהוא שודד ים. פאלאג'י הועמד לדין, אך בהתערבות אסיפת המעמדות של ארצות

"כְּאֲשֶׁר שָׁמַעְנוּ כֵּן רָאִינוּ--בְּעִיר-ה' צָב-אוֹת בְּעִיר אֱלֹקֵינוּ אֱלֹקִים יְכוֹנֶנָּה עַד-עוֹלָם סֶלָה."

מתוך פרק התהלים [תהלים מ"ח 9] שהיו הלויים אומרים בבית המקדש ביום **שני**

בשמחה ובטוב לבב, בתפילה ליום טוב ונעים לכל בית ישראל!

הדף מוקדש לפדיון נפשם של נעדרי וכלואי ישראל, ורפואתם השלמה לכל חולי ישראל

יום	ב',	כ"ט	בשבט	תשע"ו	(08)	בפברואר
-----	-----	-----	------	-------	------	---------

עם הדבק בעברו בלבד הוא עם גוסס, אך אם היהודים ישאבו מעברם דעת ואהבה אל מורשתם, יהיה להם הכח לפתוח את שערי עתידם.
אבא קובנר, 1978

השפלה, ומחשש לפעולות תגמול של מלך מרוקו, ולאחר משפט דרמטי, הוא זוכה מעוון, שוחרר וחזר לכהונתו.

לאחר המשפט שב לאמסטרדם וב-5 בפברואר 1616 נפטר ממחלה ממארת. הוא נקבר בבית הקברות "בית חיים" שליד אמסטרדם. נערכה לו הלוויה ממלכתית רבת משתתפים, בנוכחות הנסיך מוריס נאסו מבית המלוכה ההולנדי, שהיה ידידו האישי. על מצבתו נחקק "הנושא טוב עם אלוהים ועם אנשים". פאלאץ' השאיר אחריו שני בנים, יצחק ששב למרוקו, התיישב בעיר סאלי, שם ייצג את האינטרסים של הולנד, והבן השני, יעקב קרלוס, היה שגריר מרוקו בבירת דנמרק.

לאחר מותו, ירש את תפקידו אחיו יוסף, ששרת כשגרירם של שלושה מלכים, עד פטירתו בשנת 1638. אך בכך לא תמה השושלת. אחד מבניו, משה, השתקע במראקש והיה מזכירם של הסולטנים. שימש כעין שר־חוץ והיה בעל השפעה מכרעת על מדיניות הסעדים, וחתם על חוזה השלום הראשון עם צרפת. תפקידה של משפחת פאלאץ' במרוקו, הסתיים עם שקיעת שושלת הסעדים (בשנת 1659). צאצאי המשפחה במראקש שבו לאלמוניותם.

"כְּאֲשֶׁר שָׁמְעֵנוּ כִּן רָאִינוּ--בְּעִיר-ה' צָב-אוֹת בְּעִיר אֱלֹקֵינוּ אֱלֹקִים יְכוֹנֶנָּה עַד-עוֹלָם סֶלָה."

מתוך פרק התהלים [תהלים מ"ח 9] שהיו הלויים אומרים בבית המקדש ביום שני

בשמחה ובטוב לבב, בתפילה ליום טוב ונעים לכל בית ישראל!

הדף מוקדש לפדיון נפשם של נעדרי וכלואי ישראל, ורפואתם השלמה לכל חולי ישראל